

УДК 373.2.042-056.3:616.896]:316.77(076.1)

Афоніна К.Д.¹, Семенцова О.М.², Середа О.П.³

¹студ. гр. УФКС-312м НУ «Запорізька політехніка»

²канд. психол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

³старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ МЕТОДОМ «СОЦІАЛЬНИХ ІСТОРІЙ» В УМОВАХ ЦЕНТРУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Реформування системи освіти України сприяє створенню необхідних умов для навчання дітей з розладами аутистичного спектру в закладах загальної середньої освіти. Одним з завдань корекційної роботи та підготовки дітей з РАС до навчання в інклюзивному класі є розвиток у них навичок соціальної взаємодії та комунікації. Процес входження в нову соціальну ситуацію у дітей цієї категорії є ускладненим у зв'язку з дефіцитом соціальних навичок [2]. Тому актуальними питанням для фахівців є пошук шляхів формування навичок соціальної взаємодії у дітей з РАС.

Метою даного дослідження є опис особливостей застосування методу «Соціальних історій» в роботі з дітьми дошкільного віку з РАС в умовах центру розвитку дитини.

Робота з дітьми з РАС в умовах Запорізького центру розвитку дитини «Флоренс» спрямована на формування та розвиток навичок соціальної

взаємодії та комунікації. Одним з методів, що застосовують фахівці центру у роботі з дітьми з РАС є метод «Соціальних історій», автором якого є К. Грей. Використання цього методу сприяє формуванню у дітей загальноприйнятних способів соціальної поведінки. Соціальні історії являють собою індивідуальні стислі історії, написані для дитини з метою пояснення складних соціальних ситуацій за допомогою візуальної та вербальної підтримки. Моделювання ситуацій, пов'язаних з поведінкою, навичками самообслуговування, комунікацією, взаємодією з однолітками та дорослими, в які може потрапити дитина, та надання можливих способів реагування у цих ситуаціях, відбувається поступово за певним алгоритмом.

На початковому етапі, під час індивідуальної бесіди з батьками, визначається коло інтересів дитини (улюблені заняття, іграшки, персонажі) та найбільш складні ситуації взаємодії з оточенням. На основі отриманої інформації обирається соціальна історія з раніше описаних або складається нова (індивідуальна). Фахівцями центру складаються соціальні історії, що дозволяють передбачити небажану поведінку та надати варіант правильного реагування у проблемній ситуації.

Для відпрацювання соціальної історії у спеціально облаштованому просторі центру відбувається моделювання ситуації за участю дитини. Під час спілкування з дитиною користуємось простими, зрозумілими реченнями. Підбираємо картинки, ілюстрації, фотографії до змісту соціальної історії. Ситуація моделюється покроково з вербальними та невербальними підказками. Особлива увага приділяється поясненню емоцій та реакцій, які можуть відчувати інші учасники і сама дитина під час взаємодії. Далі з дитиною відпрацьовується алгоритм рішень проблеми. Дитині надається зразок правильної поведінки або реакції у даній ситуації.

При складанні дотримуємось правил створення соціальних історій: наявність називних, перспективних, директивних та контрольних речень [1]. Наприклад, ситуація прийому їжі дитиною дошкільного віку з РАС у домашніх умовах буде складатися з наступних дій: коли настає час прийому їжі (малюнок с годинником); я мию руки (картинка миття рук); я йду на кухню (пиктограма); сідаю за стіл (картинка з дитиною за столом); я їм охайно (картинка де дитина їсть); коли я закінчила їсти, віддаю посуд, щоб його помили (картинка з дитиною, що миє посуд); мамі та мені подобається, коли я добре веду себе під час прийому їжі, я сита та задоволена (фото радісної дитини та її мамі).

Згодом соціальні історії відтворюються у реальній життєвій ситуації під наглядом спеціалістів. Отриманий дитиною досвід дає змогу запобігти повторенню подібних ситуацій у майбутньому. В подальшому створюються соціальні історії про важливі моменти шкільного життя: взаємодія з вчителем та однокласниками під час уроку, на перерві, під час спілкування.

Формування побутових навичок, навичок поведінки та соціальної взаємодії триває в залежності від індивідуального розвитку дитини від 1 місяця до півроку.

Застосування методу соціальних історій дозволяє освоїти новий розпорядок дня та занять, навчити дітей з РАС нормам та правилам поведінки у центрі та школі, розвинути навички самоконтролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Супрун Г.В. Адаптація методу «Соціальні історії» у роботі з дошкільниками з розладами аутистичного спектра. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки*. Випуск 3, Том 2. Херсон, 2016. С.155-160.

2. Тарасун В. Аутологія: теорія і практика. Підручник. К.: «Вадекс», 2018. 590 с.